

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 80 0 P 066263 21 Rev
Banjaluka, 17.8.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednice vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja N.b. a.d. B., koga zastupaju punomoćnici, D.O. i D.M., advokati iz B., protiv tuženih: T.B., rođena D., iz B., malodobnog B.B. iz B., koje zastupaju punomoćnici, M.M. i V.L., advokati iz B., i A.B. iz B., koju zastupa punomoćnik M.M., advokat iz B., radi isplate duga, odlučujući o reviziji tuženih izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 066263 20 Gž 2 od 26.3.2021. godine, na sjednici održanoj 17.8.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 066263 20 P 3 od 24.7.2020. godine, obavezani su tuženi, T.B. (u daljem tekstu: prvotužena), malodobni B.B. (u daljem tekstu: drugotuženi) i A.B. (u daljem tekstu: trećetužena) da tužitelju, na ime duga solidarno isplate i to: prvotužena i drugotuženi iznos od po 568.725,51 KM, a trećetužena iznos od 181.825,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom od 28.9.2014. godine do isplate (stav I). Obavezani su tuženi da tužitelju solidarno nadoknade troškove parničnog postupka u iznosu od 21.669,00 KM (stav II).

Presudom Okružnog suda u Bijeljini broj: 80 0 P 066263 20 Gž 2 od 26.3.2021. godine, žalba tuženih je djelimično uvažena i prvostepena presuda djelimično preinačena tako što je u stavu I, u drugom redu, brisana riječ "solidarno", dok je u preostalom dijelu žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je obavezan tužitelj da tuženim plati troškove žalbenog postupka u iznosu od 340,80 KM, a zahtjev preko ovog iznosa je odbijen, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom tuženi pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlažu da se revizija usvoji i osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev, kao neosnovan, ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj, u odgovoru, pobija navode revizije i predlaže da se revizija odbije kao neosnovana, a tuženi obavežu na naknadu troškova revizionog postupka.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora, po konačno uredjenom zahtjevu, je zahtjev tužitelja da se solidarno obavežu tuženi da mu na ime duga isplate određene novčane iznose, prvotužena i drugotuženi po 568.725,51 KM, a trećetužena 181.825,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom od 28.9.2014. godine do isplate i troškovima postupka.

U toku postupka, koji je prethodio donošenju pobijane presude, pokazalo se nespornim da je pravni prednik tuženih (pokojni G.B., suprug odnosno otac tuženih), sa tužiteljem, dana 27.6.2012. godine, zaključio ugovor o pristupanju dugu broj: ... kojim se (član 2. ugovora) obavezao da će banci izmiriti njeno potraživanje od dužnika TP.P. ako dužnik iz bilo kog razloga ne bude u stanju da izvrši svoju obavezu, preuzetu na osnovu zaključenog ugovora o dugoročnom kreditu broj: ... koji je zaključen istog dana (27.6.2012. godine), kojim je tom preduzeću, kao glavnom dužniku i korisniku kredita, odobren (i plasiran) kredit u iznosu od 3.000.000,00 KM, te je, saglasno odredbi člana 3. ugovora, kao sredstvo obezbjeđenja izvršenja ugovora o pristupanju dugu, izdao bjanko mjenicu, serijski broj: ... (sa mjeničnom izjavom) koja je popunjena na iznos od 2.824.337,74 KM, sa danom dospelosti 27.12.2014. godine.

Takođe je nesporno da je tužitelj sa preduzećem B.g. d.o.o. B., kao glavnim dužnikom i korisnikom kredita, zaključio ugovor o kratkoročnom revolving kreditu broj: ... od 27.9.2013. godine, po osnovu kojeg je ovom preduzeću odobren (i plasiran) kredit u iznosu od 2.000.000,00 KM, a G.B. (pravni prednik tuženih) je navedeni ugovor potpisao u svojstvu jemca i preuzeo obavezu (član 7. ugovora) da solidarno, sa korisnikom kredita, odgovara za njegove obaveze uključujući pored glavnog duga i kamate kao i ostale troškove koje banka bude imala u postupku namirenja tog kredita, te je izdao i vlastitu bjanko mjenicu, serijski broj: ...(sa mjeničnom izjavom) koja je popunjena na iznos od 2.099.547,17 KM i danom dospelosti 28.9.2014. godine.

Utvrđeno je, između ostalih dokaza i nalazom vještaka ekonomske struke, da obaveze po osnovu navedenih kredita nisu u cjelini izvršene, te da je pravni prednik tuženih umro 30.9.2014. godine. Tužitelj je dana 14.4.2015. godine pokrenuo izvršni postupak, protiv tuženih kao pravnih sljednika (nasljednika) G.B., temeljeći taj prijedlog - na rješenju o nasljeđivanju broj: 80 0 O 062139 14 O od 25.02.2015. godine i njegovoj ispravci od 16.3.2015. godine (kojim su upravo tuženi oglašeni nasljednicima G.B.) te na, naprijed opisanim, ugovorima o kreditu i pristupanju dugu i navedenim mjenicama (kao vjerodostojnim ispravama). Potraživao je ukupno 7.780.216,65 KM, uključujući i iznos za koji se pravni prednik tuženih, po osnovu ugovora o pristupanju dugu, obavezao isplatiti po osnovu kredita koji je preduzeće G. a.d. T. podiglo od tužitelja, koji je u međuvremenu namiran, pa je u toku postupka tužba u tom dijelu povučena.

Na osnovu nalaza vještaka iz oblasti arhitekture i građevinarstva I.M., od 11.6.2018. godine i njegove dopune od 24.09.2018. godine, nalaza vještaka poljoprivredne struke P.J., od 22.10.2018. godine i nalaza vještaka šumarske struke M.N., od 25.10.2018. godine (kojima stranke nisu prigovarale) utvrđena je vrijednost imovine koju su tuženi naslijedili od svog pravnog prednika (supruga, odnosno oca, G.B.) u ukupnom iznosu od 1.319.276,02 KM, pa kada se računaju njihovi suvlasnički udjeli u toj imovini, stečeni navedenim rješenjem o nasljeđivanju, da vrijednost imovine koju su naslijedili prvotužena i drugotuženi iznosi 568.725,51 KM za svakog od njih, a vrijednost imovine koju je naslijedila trećetužena iznosi 181.825,00 KM. Saglasno takvom utvrđenju, tužitelj je konačno uredio tužbu zahtjevajući isplatu ukupnog iznosa od 1.319.276,02 KM (iako je dug veći).

Kod naprijed navedenog činjeničnog stanja nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su obavezali tužene, kao nasljednike G.B., da tužitelju isplate tražene iznose, jer oni za predmetno

potraživanje odgovaraju saglasno odredbi člana 163. Zakona o nasljeđivanju (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19 – u daljem tekstu: ZN), a dosuđeni iznos ne prelazi vrijednost nasljeđene imovine. Obavezu tuženih kao nasljednika G.B., koja se temelji na navedenoj zakonskoj odredbi, ne spori ni revizija.

Neosnovano tuženi osporavaju pravilnost drugostepene odluke iz razloga što nisu solidarno obavezani na plaćanje traženih iznosa.

Odredbom člana 163. stav 3. ZN je propisano da kada ima više nasljednika oni odgovaraju solidarno za dugove ostavioca, ali njihova odgovornost, prema istoj zakonskoj odredbi, ide samo do visine vrijednosti nasljeđenog dijela imovine svakog od njih (upravo onako kako su tuženi i obavezani da izmire potraživanje tužitelja – svako od njih do visine vrijednosti imovine koju je naslijedio). Time tuženi, suprotno njihovoj tvrdnji, nisu stavljeni u nepovoljniji položaj. Solidarnost obaveze je ustanovljena u korist povjerilaca (da mogu birati od koga će se naplatiti, a da dužnici kasnije regulišu svoje međusobne odnose) kako propisuje odredba člana 414. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO) a ne u korist dužnika. Ovo pogotovo u ovom slučaju kada je sasvim jasno i izvjesno koliko iznosi obaveza svakog od tuženih. Drugačije rečeno, uz solidarnu odgovornost nasljednika za dugove ostavioca (i to samo do vrijednosti najnižeg dijela nasljeđene imovine, kako obrazlažu i sami revidenti) povjerilac može utužiti sve nasljednike odjednom, ili svakog posebno i protiv svakog od njih ishoditi pravosnažnu presudu o naknadi duga do visine vrijednosti njegovog dijela nasljeđene imovine, s tim da se može namiriti samo od jednog i to samo do visine najniže vrijednosti nasljeđenog dijela.

Iz izloženog proizlazi da je neosnovan i prigovor tuženih da nisu pasivno legitimisani u ovom sporu, zato što nisu potpisnici mjenica, a ni navedenih ugovora o kreditu i pristupanja dugu. Tuženi su, u ostavinskom postupku vođenom poslije smrti G.B. – koji je potpisao te mjenice i ugovore i tako se obavezao izmiriti sporno potraživanje za slučaj da to ne urade glavni dužnici (korisnici kredita) – proglašeni njegovim nasljednicima, pa su preuzimanjem imovine ostavioca, preuzeli i sve njegove dugove do visine vrijednosti nasljeđene imovine, kako je naprijed objašnjeno. Dakle, legitimacija tuženih se temelji na odredbi član 163. ZN.

Pored toga, i prema odredbama ZOO (član 359. ZOO), prava i obaveze iz obligacija prelaze na nasljednike, jer su imovinskog karaktera. Samo ako je obaveza nastala s obzirom na lična svojstva koje od ugovornih strana ili lične sposobnosti dužnika, odnosno ako je strogo vezana za ličnost dužnika ili povjerioca, ona prestaje smrću takvog dužnika odnosno povjerioca. O takvoj “ličnoj obligaciji” se ne radi u ovom slučaju, pa obaveza pravnog prednika tuženih nije prestala njegovom smrću nego je prešla na tužene, kao njegove nasljednike.

Tužitelj je od samog početka (već u prijedlogu za izvršenje) svoje potraživanje, u pogledu pasivne legitimacije tuženih temeljio na sadržaju odredbe člana 163. ZN, a samu obavezu njihovog pravnog prednika (G.B.) i visinu te obaveze, na naprijed opisanim ugovorima - o kratkoročnom revolving kreditu i pristupanju dugu, a ne samo na navedenim mjenicama. Tokom postupka nije mijenjao činjenični supstrat na kojem je temeljio prijedlog za izvršenje, niti istovjetnost zahtjeva (traži ispunjenje obaveze iz ugovora o kreditu i iz ugovora o pristupanju dugu). I pod uslovom da je mijenjan pravni osnov, na kojem se zahtjev temelji, a pogotovo sniženje tog zahtjeva, saglasno odredbi člana 56. u vezi sa članom 53. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/06, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP) ne predstavlja preinačenje tužbe, a još manje utiče na tok zastare.

Iz navedenog činjeničnog stanja proizlazi da su ugovori, na kojima se temelji tužbeni zahtjev, zaključeni 27.6.2012. godine (ugovor o pristupanju dugu) i 27.9.2013. godine (ugovor o kratkoročnom revolving kreditu). Prijedlog za izvršenje, kojim je pokrenut ovaj spor – koji je kasnije, povodom prigovora izvršenika, na osnovu odredbe člana 50. stav 4. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj: 59/03 do 66/18) dobio karakter tužbe – podnesen je 14.4.2015. godine, čime je, u smislu odredbe člana 388. ZOO prekinuto zastarjevanje. Dakle, očigledno je da nije osnovan prigovor zastarjelosti potraživanja, bez obzira na temelju koje zakonske odredbe se o njemu odlučuje (član 371. koji govori o destogodišnjem opštem roku zastare ili član 372. ZOO koji govori o trogodišnjem roku zastare za povremena potraživanja).

Tužitelj je pred sud stavio zahtjev za pružanje pravne zaštite određenog sadržaja u odnosu na tužene za koje tvrdi da se u odnosu na njega nalaze u određenoj građanskopravnoj obavezi (temeljem odredbe člana 163. ZN) koju neće dobrovoljno da ispune. Isticanjem zahtjeva i određivanjem njegove osnove, stranka supstancira predmet spora. Ona određuje temu raspravljanja i odlučivanja što uslovljava i vrstu postupka po čijim pravilima će se raspravljati i odlučivati o zahtjevu, o čemu odlučuje sud pred koji je stavljen zahtjev, slijedom čega pozivanje revidenata da je predmetnu pravnu stvar trebalo riješiti kao mjenični spor, a imajući u vidu i naprijed navedene razloge, nije relevantno za odluku o tužbenom zahtjevu.

Pravna priroda zahtjeva (pa tako i pravila postupka i nadležnost organa koji će o zahtjevu odlučivati) procjenjuje se prema sadržaju zahtjeva. U ovom slučaju, imajući u vidu stavljeni zahtjev i činjenice na kojima je temeljen od samog pokretanja ovog postupka, ne čini se osnovanom revizionu tvrdnja da je postupak trebalo nastaviti i provesti, kao mjenični spor. Predmetni postupak, kako se to ističe i u reviziji, je pokrenut prijedlogom za izvršenje, na temelju mjenica kao vjerodostojnih isprava, ali se u činjeničnim navodima prijedloga tužitelj, kako je naprijed rečeno, već tada pozvao i na ugovore povodom kojih su izdate mjenice. Nakon što je izjavljen prigovor na rješenje o dozvoli izvršenja, isti je nastavljen kao parnični postupak u kojem je tužitelj, prije pripremnog ročišta, uredio tužbu. Kod takvog stanja stvari, s obzirom da se tužbeni zahtjevi identifikuju po tužbenom prijedlogu (petitum) i po činjenicama na kojima se taj prijedlog zasniva (činjenični osnov tužbenog zahtjeva), bez obzira što je ovaj postupak započet zahtjevom za izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave, pogrešna je tvrdnja revidenata da se ovdje radi o mjeničnom sporu i da se tužbenom zahtjevu nije moglo udovoljiti na osnovu drugog pravnog osnova – temeljem obligacionopravnog odnosa pravnog prednika tuženih zasnovanog sa tužiteljem na osnovu navedenog ugovora o pristupanju dugu i ugovora o kratkoročnom revolving kreditu. S tim u vezi treba reći da navodi, kojima se revidenti bave mjeničnim sporom i mjenicom kao osnovom takvog spora, u kojim se iscrpljuje dobar dio revizije, nisu od uticaja na rješenje ove pravne stvari.

Visina predmetnog dugovanja je utvrđena na osnovu nalaza vještaka ekonomske struke (kojem stranke nisu prigovarale) i to u većem iznosu od onog koji je dosuđen tužitelju (jer su tuženi mogli biti obavezani samo na isplatu iznosa koji ne prelaze vrijednost nasljeđene imovine, kako je naprijed objašnjeno). Prema tome, ne stoji reviziono pitanje „kako je sud mogao udovoljiti zahtjevu a da prethodno nije utvrđena visina duga“, odnosno tvrdnja da tužitelj nije dokazao visinu potraživanja.

Tužitelj jeste i protiv nekih drugih lica, koja odgovaraju za vraćanje navedenih kredita, pokrenuo i vodi postupke. Tuženi, međutim, nisu dokazali da je u tim postupcima i namiren, kako

ispravno obrazlaže i drugostepeni sud, pa ta okolnost nije mogla ishoditi drugačiju odluku. Ako se tužitelj u tim postupcima na bilo koji način namiri ili je eventualno već namiren, to može biti od uticaja samo na tok i rezultat izvršnog postupka.

O troškovima postupka nižestepeni sudovi su odlučili na osnovu odredbe člana 386. stav 1, člana 387. stav 2. i 396. ZPP, pa su tužitelju dosuđeni troškovi obračunati saglasno Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“ broj: 68/05) i odredbama Zakona o sudskim taksama („Službeni glasnik RS“ broj: 73/08, 49/09 i 67/13) saglasno postignutom uspjehu u sporu, što navode revizije, kojim se pobija drugostepena odluka i u ovom dijelu, takođe čini neosnovanim.

Prema izloženom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje u reviziji, a ni onih na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, zbog čega je, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno kao u izreci.

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju nije osnovan, jer po sadržini odgovara činjenicama i pravnim shvatanjima koje je isticao i tokom postupka, tako da taj odgovor nije ni bio potreban radi vođenja parnice (član 387. stav 1. ZPP).

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić